

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Journalen NB24 : 1851

Citation: Kierkegaard, Søren: "Journalen NB24 : 1851", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 24*, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2007 , s. 68.
Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-nb24-txt-shoot-n54.pdf> (tilgået 28. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 24

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

NB24:54

#

Hvorledes det gik til med Udgivelsen af den sidste Pseudonym: Anti-Climacus Sygdommen til Døden.

(Det findes vistnok optegnet i Journalerne fra sin Tid, men jeg læser aldrig Sligt efter, og fører altid en Hoved-Oversigt i Hovedet.)

Det var i Sommeren 1849. Jeg var meget anstrenget fra det forløbne Aar. Penge-Omveltningen havde gjort et stærkt Indtryk paa mig, og lagt mig det meget nær, at jeg fremtidigens maatte tænke paa mit Udkomme. Af hele det R. Nielsenske havde jeg havt Sorg. Strube havde gjort mig Bekymring.

Jeg havde længe kæmpet, om jeg skulde udgive disse Skrifter. Skete det, var min Hensigt saa at reise nogen Tid for at recreere mig, og saa fremtidigens at maatte arbejde for Udkommet. Jeg forstod tillige, at der ikke var megen Tid at spille, hvis de skulde udgives, deels fordi det i Forhold til hele min majeutiske Forgrund i Forfatterskabets Structur var af Vigtighed, at det kom saa hurtigt som muligt, og deels af en udvortes Grund, fordi en Indkomstskat truede hvert Øieblik. Dog havde jeg under alt Dette stadigt bedet til Gud, at hvis jeg skulde fremad og give dem ud, at han da paa enhver Maade vilde tilskynde mig, men paa enhver Maade skrække mig tilbage, hvis det var noget formasteligt.

Da seirede den Beslutning ikke at udgive dem. Dersom det kunde lykkes mig at hæve den Vanskelighed ved min Personlighed, der har gjort mig det umuligt at paatage mig noget Embede, syntes mig, at der maatte ligge et glæderigere Liv for mig. Og til at kunne naae dette dertil syntes mig just det at have en Frelser maatte hjælpe, medens jeg tidligere har forstaaet denne Lidelse som min Grændse, hvilken jeg ikke kunde komme ud over, men ved Guds Hjælp finde mig i, idet saa i en anden Forstand saa overordentligt Meget var mig forundt. Saa bad jeg til Gud, at det maatte lykkes mig at faae en Ansættelse ved Pastoral-Seminariet^a – og tillige at maatte forliges med hende, hvad hun, den Gifte, dog selv maatte forlange.

a Anm Min Tanke var saa at virke i Retning af det Extensive, medens min tidligere Stræben var i Retning af det Intensive. Jeg maatte da betragte mig som havende seiret, saaledes, at det Bestaaende med Glæde gik ind paa Mit. Saa ønskede jeg Ansættelse ved Seminariet. Skete dette, saa var der slaaet af paa mit Livs Anstregelse. Dertil svarede derfor ogsaa det at drage hende frem, hvad jeg i saa forskellige Henseender ønskede (cfr Journalerne fra den Tid) ogsaa fordi det vilde tilfredsstille min Stolthed at give hende den størst mulige Oprejsning, glæde mig at udtrykke Trofasthed, religieust være i faveur af min Sag, mit Liv vilde faae det Rørende. – Men hun maatte da selv forlange det. Dog Tanken om Seminariet maatte jeg opgive for det Første, Mynster vilde aabenbart virke imod. Saa virkedes der ogsaa paa andre Maader paa mig – og jeg sendte Bud i Bogtrykkeriet, modtager Svar: om de maa faae Manuscript næste Dag. Da faaer jeg samme Aften at vide, at Etatsraad Olsen er død. Det berørte mig noget Forstyrrende: om jeg ikke skulde vente lidt, at der muligen kunde skee Noget fra hendes Side – og disse to Tanker vare nu engang forenede: Seminariet – hende. Imidlertid, der var jo egl. handlet. Jeg turde ikke gjøre om. Desuden, hvis der skete Noget fra hendes Side, kunde jeg jo (hvad min Tanke ogsaa var) lade Bogen trykke, og saa henlægge den.

Men kunde der ikke være Tale om seierrigt at styre ind i det Bestaaende, saa maatte jeg holde hende ude, ellers vilde Skridtet i faueur af hende let komme til at betyde noget ganske Andet. Dog dette Dødsfald kom saa forunderligt skjebnesvangert, at det sagtens maatte virke stærkt paa mig.

Vistnok havde jeg tidligere og fik strax igjen Betænkeligheder: hvad jeg saa skulde gjøre med hele den Literatur, som nu laae færdig. Havde jeg først faaet en Ansættelse, saa lod det sig neppe gjøre at give den ud – og jeg risiquerede, at have forqvaklet mig selv. Jeg tænkte mig saa, at jeg blot vilde bruge den som en Slags esoterisk Meddelelse ved Seminariet. Men derved var dog den Vanskelighed, at det forekom mig altfor let en Maade at sætte saa alvorlige Tanker ud paa, og at det jo dog var en egen Sag, at slige Tanker vare blevet mig meddeelte, og jeg havde unddraget mig det Ansvar selv at sætte dem ud. – Ogsaa med Hensyn til hende var det min Bekymring, om det overhovedet lod sig gjøre at forlige sig med hende, om jeg ikke paadrog mig det uhyre Ansvar, nu pludselig at forstyrre hele hendes Ægteskab, idet jeg enten maatte forklare Sagens sande Sammenhæng (og saa var maaskee Alt forstyrret) eller jeg maatte bedrage i en ny Form.

Imidlertid gik jeg til Madvig. Jeg traf ham ikke. Jeg gik til Mynster traf ham ikke. Jeg gik endnu engang til Mynster, og blev saa fornemt som muligt afspiist med at han ikke havde Tid idag.

I Løbet af den samme Tid havde jeg læst i Fenelon og Terstegen. Begge havde gjort et stærkt Indtryk paa mig. Især var der et Ord af Fenelon, der havde slaaet mig: at det maatte være frygteligt for et Msk, om Gud havde ventet noget mere af ham. Ogsaa begyndte Betænkelighederne stærkt at vaagne, om det overhovedet lod sig gjøre, at der foregik en saadan Forandring med hele min personlige Existeren. Og derimod til at være Forfatter duede jeg, og Penge havde jeg jo dog endnu. Det var mig, som om jeg for tidligt havde ladet mig forskrække, og ladet mig, fordi jeg ønskede, bevæge til [at] haabe, hvad maaskee ikke lod sig naae, og saa var jeg maaskee reent forqvaklet.

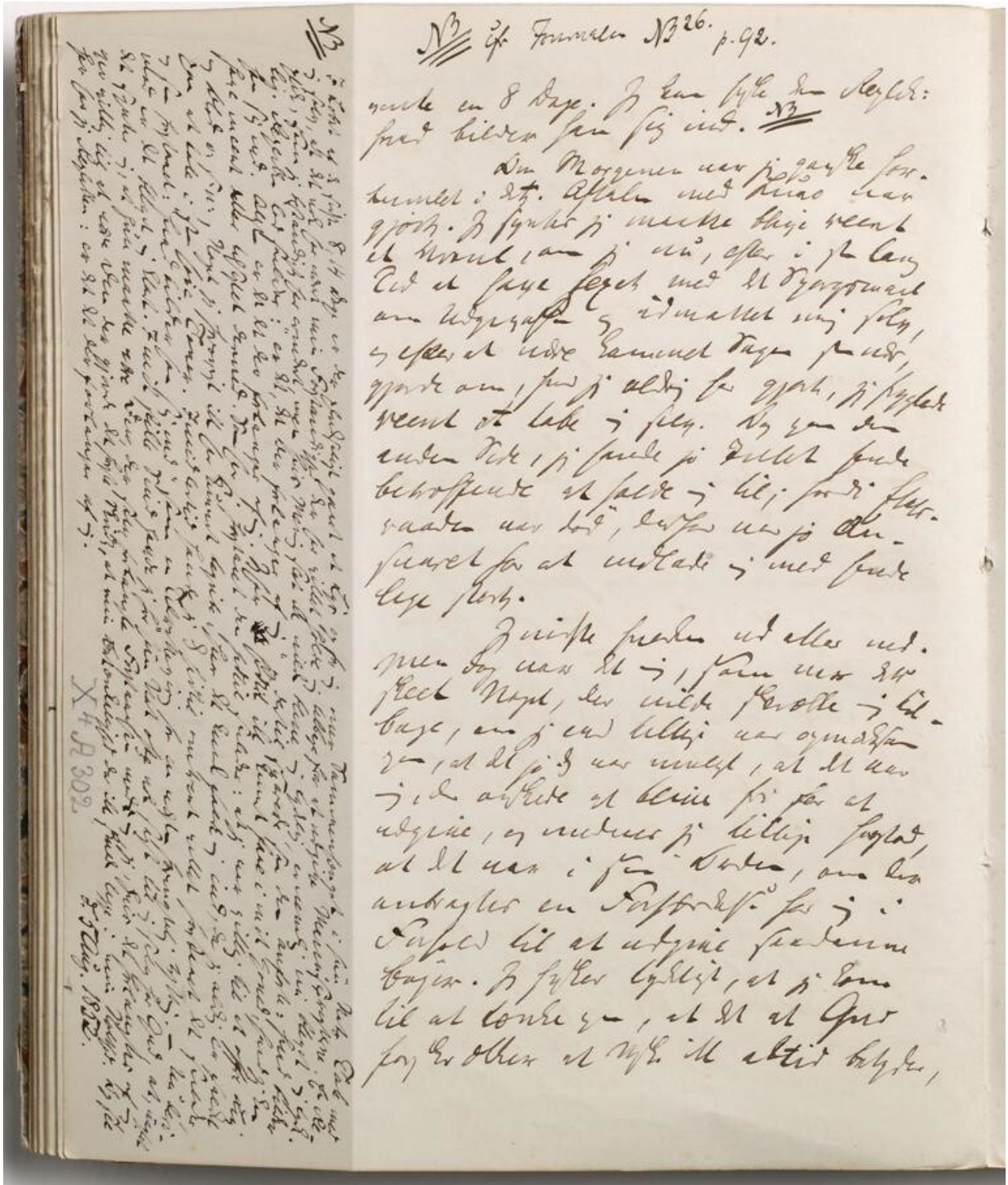
Saa skrev jeg til Bogtrykkeriet. Modtog Beskeed, at det var til Tjeneste, om De den næste Dag maatte faae Manuscript; saa hurtigt pleier det sjeldent at være afgjort.

Da faaer jeg om Aftenen, som Bogtrykkeriet ifølge Aftalen skulde have Manuscript næste Morgen, at vide, at Etatsraad Olsen er død.

Det gjorde et stærkt Indtryk paa mig. Forunderligt, han var død een eller to Dage før, og jeg havde ikke hørt det; og først da jeg har gjort Aftale med Bogtrykkeriet faaer jeg det at høre. Jeg sagde til mig selv: havde Du faaet det at vide, før Du skrev til Bogtrykkeriet, havde Du dog maaskee holdt inde, for

at see, om dette kunde betyde Noget, hvor fast det end bestandigt stod for [mig], at det er saa uhyre betænkeligt at tale til hende, just fordi jeg har bedraget hende ved at lade som var jeg en Bedrager.

Som sagt dette gjorde et uroligende Indtryk paa mig. Jeg sov ikke roligt om Natten. Ogsaa hændte det mig, at det var som talte en Anden med mig, eller jeg talte med mig selv. Saaledes som det nu staaer for mig, kan jeg vel huske Ordene, men jeg kan ikke bestemt sige, hvilke Ord der vare mine og hvilke mine i anden Person. Jeg husker dette Ord: see nu vil han sin egen Undergang. Men jeg kan ikke bestemt sige, om det var, fordi det var mig, der vilde lade være at sende Manuscript til Bogtrykkeriet og gjøre et Skridt i Retning af hende, eller omvendt, at det var mig, der stod fast paa, at sende Manuscript til Bogtrykkeriet. Jeg kan ogsaa huske Ordene: det kommer jo slet ikke (men jeg kan ikke bestemt huske, om her nu skal staae: Dig eller: mig) ved, at Etatsraad Olsen er død. Jeg kan huske Ordene, men ikke bestemt Pronomina: Du - eller jeg kunde jo



11. Journalen NB24, s. [68], med marginaltilføjelserne NB24:54.c og d, som er indført i august 1852

vente en 8 Dage. Jeg kan huske den Replik: hvad bilder han sig ind.^c NB^d

[b] Herved maa bemærkes, at Indtrykket jeg havde den næste Morgen væsentligen var en ubestemt Forfærdelse. Det er egentligen først langt senere jeg er kommet til at erindre noget Enkelt; og hovedsagligen var det efterat jeg var kommet til at boe paa Nørregade i den uheldige Bolig, som Strube der havde leiet til mig der er faae udvortes Ting der i den Grad have deprimeret mig som den Beboelse, hvor jeg tilmed sad i længere Tid og kunde saa godt som Intet bestille paa Grund af Sol-Reflex, der plagede

mine Øine.

c NB I Løbet af de sidste 8, 14 Dage er der pludseligt gaaet et Lys op for mig over Sammenhængen i hiin Nats Tale med mig selv, at det nok har været min Forstandighed der har villet holde mig tilbage fra at udgive Manuscripterne. En Replik, som jeg bestandigt har erindret, men hvis Mening slet ikke vilde blive mig tydelig, er nemlig nu blevet mig tydelig. Replikken lød saaledes: »er det, det der forlanges af mig« og dertil svarede saa den anførte: hvad bilder han sig ind. Altsaa er det det der forlanges af mig. Jeg har hidtil ikke kunnet faae i mit Hoved, hvad jeg kan have meent eller tilsigtet dermed. Saa har jeg forstaaet den hidtil saaledes: at jeg var villig til at offre Liv og Blod o: s: v.; Noget jeg forøvrigt ikke har kunnet begribe, hvor det kunde falde mig ind, da jeg aldrig er faldet paa at tale i saa høie Toner. Imidlertid havde jeg dog hidtil omtrent villet forstaaet det saaledes, og saa forstaaet: »hvad bilder han sig ind« som en Tilrettevisning for en næsten formastelig Yttring. – Nu derimod er det blevet mig klart. I mit stille Sind havde jeg før hiin Nat ofte nok sagt til mig selv for Gud, at, uagtet det syntes mig, at hun maatte være Den, der selv forlangte Forstaaelsen med mig, jeg, hvis det forlangtes af mig, var villig til at være Den der gjorde det første Skridt, at min Betænkelighed da ikke skulde ligge i min Stolthed. Og see her har jeg Replikken: er det det der forlanges af mig. d. 5 Aug. 1852.

d NBcfr Journalen NB²⁶. p. 92.

Om Morgenens var jeg ganske fortumlet i det. Aftalen med Luno var gjort. Jeg synes jeg maatte blive reent et Vrøvl, om jeg nu, efter i saa lang Tid at have hexet med det Spørgsmaal om Udgivelsen og udmattet mig selv, og efter at være kommet Sagen saa nær, gjorde om, hvad jeg aldrig har gjort, jeg frygtede reent at tabe mig selv. Og paa den anden Side, jeg havde jo Intet hende betræffende at holde mig til; fordi Etatsraaden var død, derfor var jo Ansvaret for at indlade mig med hende lige stort.

Jeg vidste hverken ud eller ind. Men dog var det mig, som var der skeet Noget, der vilde skrække mig tilbage, om jeg end tillige var opmærksom paa, at det jo dog var muligt, at det var mig, der ønskede at blive fri for at udgive, og medens jeg tillige forstod, at det var i sin Orden, om der anbragtes en Forfærdelse for mig i Forhold til at udgive saadanne Bøger. Jeg husker tydeligt, at jeg kom til at tænke paa, at det at Gud forskrækker et Msk. ikke altid betyder, at Det er Det, han skal lade være, men at det just er det, han skal gjøre; men han skal forfærdes, for at lære at gjøre det i Frygt og Bæven.

Saa sendte jeg Manuscript i Bogtrykkeriet. Jeg bad til Gud, at han selv vilde opdrage mig, at jeg nu i Virkelighedens Spænding maatte lære, hvor langt jeg skulde gaae.^e

e Og en Afgjørelse trængte jeg saa usigelig til; det havde anstrænget mig saa frygteligt at have disse Manuscripter liggende og hver evige Dag tænke paa deres Udgivelse, og saa rette eet Ord i dem, saa et andet.

Saa blev Skriftet pseudonymt. Saa meget blev der slaaet af.

Hvad de øvrige Skrifter af Anti-Climacus (Indøvelse i Xstd) angaaer, da stod der allerede paa det oprindelige Titelblad: digterisk. Og det var kun for at gjøre dette end bestemtere, at jeg anbragte Pseudonymen, og saa ved Hjælp af Forordet i mit eget Navn trykkede mig selv stærkere.^f

Da saa Pseudonymen var anbragt paa Sygdommen til Døden, og der var resolveret, at de øvrige Skrifter ogsaa skulde være pseudonyme: var det min Tanke at reise, thi nu syntes jeg det ikke havde saa stor Hast med Udgivelsen af de øvrige, og en Indkomstskat truede bestandigt.

Saa gjorde jeg et Skridt i Retning af hende, ved at skrive til Schlegel. Han blev yderst fornærmet o: s: v:.. Alt hvad dertil hører ligger i hendes Piedestal.

Saa flyttede jeg fra Garveren. Jeg havde betænkt at reise, derfor end ikke selv seet paa Værelser, men ladet Strube gjøre det, og naar det skal være uheldigt, saa er det det altid tilgavns, han var bange for at fornærme mig ved at sige, at den Leilighed egl. ikke duede noget (han troede nemlig, at jeg saa gjerne vilde boe der, uagtet jeg dog havde sagt ham, at jeg slet ikke havde seet Leiligheden) – og saa var Leiligheden derefter.

Jeg blev saa overvældet, at jeg fik Andet at tænke paa end at reise. Jeg leed meget.

Saa blev det mig tydeligt, at der var ikke Tid at spille, at jeg burde udgive de øvrige Manuscripter af Anti-Climacus.

Det gjorde jeg, og den Gang var mit Sind ganske usædvanlig roligt. Jeg husker nok, at jeg var bange for, at jeg nu skulde komme til at mindes om hiin Uro og Spænding i 49; men nei.

Saaledes forholder det sig. Jeg har i en vis Forstand lidt meget, tillige ogsaa reent udvortes ved hiin Beboelse og ved pecuniaire Bekymringer.

Det der har gjort denne Udgivelse (den i 49) noget anstrængende er, at jeg var kommet til at tænke paa en anden Mulighed. Naar det trykker lidt paa mig, kommer jeg saa let til at tænke paa: Du kunde jo ogsaa have gjort det anderledes.

Men sæt nu, jeg havde ladet være at sende Manuscript i Bogtrykkeriet, sæt saa jeg enten ikke havde selv gjort Noget i Retning af »hende«, men gaaet og ventet, om hun ikke selv skulde ville gjøre Noget, eller sæt jeg havde gjort et Skridt, og det var blevet enten til Ingenting (ikke det Værste) eller det havde skaffet mig et uhyre Ansvar paa Halsen, forvirret hendes Ægteskab – – og imidlertid havde jeg haft alle Manuscripterne liggende, og haft det at plage

f I Skrifterne bleve saa naturligviis strøgne de Steder, hvor Talen var om mig selv og om en Facticitet i min Forfatter-Virksomhed, hvad jo en digterisk Person (en Pseudonym) ikke kan sige; og kun nogle Strøg bleve staaende, der vare af den Beskaffenhed, at de svarede til den digteriske Personlighed, og forsaavidt de ikke ganske svarede dertil, bleve de saa forandrede.

[g] Jeg har da derfor ogsaa egl. bestandigt tænkt mig det saaledes, at hun selv maatte forlange det. For ikke at tale om 17 andre Hensyn (cfr Journalerne fra den Tid) blot det, det var jo muligt at hun ganske havde opgivet mig, forandret sig aldeles: og det kunde jeg ikke nænne mod hende at blive vidende om.

mig selv med, at jeg havde været Afgjørelsen saa nær!

At en saadan sidste Udgivelse, hvor det gjælder om at svinge af, er lidt anstrængende, er naturligt.

Dog er det egl. gaaet som jeg havde bedet Gud: jeg er baade blevet afskrækket og tilskyndet. Tilskyndet blandt Andet ogsaa ved hiint Ord af Fenelon, der faldt mig saa stærkt paa^h; skrækket tilbage ved den Omstændighed med hiint Dødsfald. Og Eenheden blev hiint mit Forord: det er Alt sagt til mig, at jeg maa lære at henflye til Naaden. Udgivelsen af hine Skrifter har just været for mig en Opdragelse i Xstd; jeg er kommet til personligt at tage mig selv med, saa jeg ikke blot reent intellectuel og digterisk beskjæftigede [mig] med at fremstille, hvad Xstd er.

h , tilskyndet ved den Omstændighed, at jeg gik forgjeves baade af Madvig og Mynster og Mynster anden Gang